

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ № 1

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Галузь знань 26 Цивільна безпека
Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма Правоохоронна діяльність
Шифр за ОПП: ОК 1

Мова навчання: українська

Розробник:

МУХІНА Галина доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
факультету №1 ДонДУВС, канд. пед. наук, доцент;

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету №1 ДонДУВС
протокол № 1 від «17» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Анжела ГЕЛЬБАК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Правоохоронна діяльність

Гарант ОПП

Артем САХНО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	1-й	1-й
Семестр:	1-й	1-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3/90	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	14 годин	4 години
Семінарські:	16 годин	6 годин
Практичні:		-
Самостійна робота:	60 годин	80 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	Залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи	1:2	1:8

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: підготовка висококваліфікованих професіоналів та професіоналок правоохоронної діяльності для реалізації завдань правоохоронних органів України, здатних володіти системними знаннями про психологічні закономірності управління, керівництва та лідерства, комунікації та прийняття управлінських рішень у структурі правоохоронних органів, застосовувати навички ефективної взаємодії, різні стилі керівництва та створювати умови для забезпечення якості управлінських процесів у діяльності правоохоронних органів.

Завдання: ознайомлення із сучасними науковими підходами, теоріями та концепціями психології управління, керівництва, лідерства й організаційної поведінки у правоохоронній сфері; формування системного

розуміння психологічних закономірностей управлінської діяльності, міжособистісної взаємодії, мотивації персоналу та прийняття управлінських рішень у правоохоронних органах; формування практичних компетентностей щодо ефективної комунікації, управління конфліктами, організації командної роботи та формування згуртованості колективу; розвиток здатності аналізувати та вирішувати складні управлінські ситуації, зокрема в умовах ризику, невизначеності та стресу, характерних для діяльності правоохоронних органів; формування навичок саморегуляції та емоційної стійкості необхідних для ефективного виконання управлінських функцій і запобігання професійному вигоранню тощо.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна є вихідною. Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування навчальної дисципліни: «Актуальні проблеми превентивної діяльності органів Національної поліції» та окремих вибіркових дисциплін.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ІРН 1	ІРН 2	ІРН 3	ІРН 7
Знати основні категорії, принципи та теоретичні засади психології управління	+	+	+	+
Знати зміст і структуру основних управлінських функцій та їх роль у діяльності правоохоронних органів		+	+	+
Знати психологічні механізми прийняття рішень та фактори, що впливають на ефективність управлінського вибору	+		+	+
Знати основні засади та механізми управлінського і міжособистісного спілкування	+	+	+	
Знати основи лідерства, групової динаміки та організаційної взаємодії		+	+	
Знати психологічні механізми влади та формування авторитету керівника		+	+	
Знати природу та основні форми професійних криз і стресових станів керівника			+	
Знати природу конфліктів у сфері управління; основні психологічні механізми конфліктів; типи конфліктів та стилі поведінки в них; методи та стратегії врегулювання конфліктів		+	+	
Вміти пояснювати закономірності управління та їх зв'язок з практикою правоохоронної діяльності;	+	+	+	+

застосовувати теоретичні моделі управління при аналізі управлінських ситуацій; аргументовано доносити висновки щодо ефективності управлінських підходів				
Вміти визначати та обґрунтовувати управлінські функції у професійних ситуаціях		+	+	
Вміти приймати та обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням психологічних чинників	+		+	+
Вміти будувати ефективне управлінське спілкування з підлеглими та колегами; адаптувати інформацію для різних аудиторій; застосовувати емпатію та перцептивні навички у комунікації; підтримувати психологічно безпечну атмосферу у підрозділі.	+	+	+	
Вміти організовувати роботу колективу та застосовувати лідерські підходи в управлінні		+	+	
Вміти здійснювати професійний вплив на підлеглих та формувати конструктивний авторитет		+	+	
Вміти визначати ознаки професійних криз і застосовувати методи їх подолання			+	
Вміти аналізувати конфліктні ситуації та застосовувати ефективні стратегії їх вирішення		+	+	

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	у тому числі					у тому числі				
	усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота	усього	лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Психологія управління як наука	6	2	2		2	10	2			8
Тема 2. Психологічний зміст функцій управління	12	2	2		8	10				10
Тема 3. Психологічні	12		2		10	10		2		8

особливості реалізації функцій управління										
Тема 4. Управлінське спілкування	12	2	2		8	12	2			10
Тема 5. Керівництво і лідерство	12	2	2		8	12		2		10
Тема 6. Психологія впливу керівника на підлеглих	12	2	2		8	12		2		10
Тема 7. Кризові стани в діяльності керівника та методи їх подолання	12	2	2		8	12				12
Тема 8. Управлінські конфлікти: шляхи запобігання та стратегії вирішення	12	2	2		8	12				12
Усього годин	90	14	16		60	90	4	6		80

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Психологія управління як наука. Загальні положення теорії управління. Основні поняття психології управління. Управління як система, її основні структурні елементи. Історія становлення та розвитку психології управління. Основні зарубіжні та вітчизняні теорії управління. Менеджмент та його характеристика. Методи дослідження проблем управління. Можливості застосування теорії управління на етапі реформування правових відносин в державі.

Тема 2. Психологічний зміст функцій управління. Зміст та функцій управління. Принципи класифікації функцій. Підходи до класифікації функцій. Сутність і особливості планування, основні етапи розроблення і реалізації стратегії організації. Стили мислення керівників та основні типи управлінських завдань. Цінності організації.

Тема 3. Психологічні особливості реалізації функцій управління. Сутність та значення функції прийняття управлінського рішення. Основні форми прийняття управлінського рішення. Переваги та недоліки групового прийняття управлінського рішення. Етапи розроблення та прийняття управлінського рішення. Вимоги до рішень, принципи групових ефективних рішень. Типи рішень.

Тема 4. Управлінське спілкування. Управлінське спілкування. Функції управлінського спілкування. Комунікація. Види управлінського спілкування. Види міжособистісного спілкування за певними критеріями. Різні підходи до розуміння компонентів спілкування. Інтеракція. Соціальна перцепція. Емпатія. Когнітивно-інформаційний, регулятивно-поведінковий, соціально-перцептивний, афективно-емпатійний елементи управлінського спілкування.

Тема 5. Керівництво і лідерство. Організаційна структура управління типів організацій залежно від норми управління. Психологічна характеристика групи як структурного елемента організації. Формальні та неформальні відносини в групі. Формальні та неформальні відносини в організації. Основні теоретичні підходи в розумінні походження лідерства. Керівник як лідер організації. Соціальний статус та соціальна роль.

Тема 6 Психологія впливу керівника на підлеглих. Влада як психологічне явище. Сутність, необхідність та значення влади. Джерело влади. Владні відносини. Авторитет керівника – суб'єктивний компонент управління. Природа виникнення та формування авторитету. Позитивний авторитет керівника. Фальшивий авторитет. Основні різновиди псевдо авторитету.

Тема 7. Кризові стани в діяльності керівника та методи їх подолання. Поняття кризових станів. Криза. Фрустрація. Стрес. Стадії стресу. Ознаки стресу. Професійний стрес та чинники, що впливають на його виникнення в організаціях. Модель професійного стресу за Л. Карамушкою. Поняття синдрому «професійного вигорання» керівника. Основні підходи до вивчення синдрому «професійного вигорання». Психологічні прояви синдрому «професійного вигорання» в управлінській діяльності. Профілактика стресів та професійного вигорання у керівників.

Тема 8. Управлінські конфлікти: шляхи запобігання та стратегії вирішення. Поняття конфлікту в психології управління. Сутність психологічних механізмів конфліктів. Підходи до класифікації конфліктів в управлінні. Основні джерела виникнення конфліктів в управлінні. Причини виникнення конфліктів, пов'язаних із психологічними особливостями учасників управлінського процесу. Форми перебігу конфлікту в організації. Форми поведінки учасників управлінського процесу в ситуації конфлікту. Типи поведінки людини в конфлікті. Принципи та методи подолання конфліктів в управлінні. Роль керівника у вирішенні конфліктів підлеглих. Формування прийнятного соціально-психологічного клімату в організації.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

– **методи, спрямовані на організацію та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:**

- словесні: пояснення; бесіда; дискусія.
- практичні: дослідження (пошукові завдання і проекти, що передбачають індивідуалізацію навчання, розширення обсягу знань здобувачів та здобувачок вищої освіти тощо).

– **методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:**

- метод пізнавальних ігор; метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу; метод звернення до життєвого досвіду здобувачів та здобувачок вищої освіти.

– **методи стимулювання обов'язку й відповідальності в навчанні:** *метод висування вимог; заохочення; осуд.*

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік/екзамен
	40	20	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 8 =$$

для заочної форми навчання

	Поточний контроль		Підсумковий контроль
	Семінарські та практичні заняття	Самостійна робота	Залік/екзамен
	20	40	40
Всього за навчальну дисципліну	100		

Для переведу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{кількість аудиторних занять за семестр за аудиторну роботу}} * 4 =$$

При оцінюванні заліку/екзамену застосовуються такі критерії:

- 36-40 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 28-35 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 20-27 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-19 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову

літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок

82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с.
2. Богучарова О. І., Ткаченко Н. В. Посібник до вивчення дисципліни «Психологія конфлікту». Д.: РВВ ДНУ, 2018. 64 с.
3. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 502 с.
4. Власова О. І. Соціальна психології організації та управління: підручник. Центр навчальної літератури. 2019. 392 с.
5. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2017. 304 с.
6. Жаворонкова Г. В., Скібіцький О. М., Сівашенко Т. В. Управління конфліктами: навч. посіб. К.: Каравела, 2018.
7. Кісіль З. Р. Основи управління: посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 232 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3915>.
8. Конфлікти в оперативно-розшуковій діяльності кримінальної поліції України: навч.-практ. посібник / за ред. В. М. Комарницького, Б. І. Бараненко, О. І. Богучарова. Сєверодонецьк, 2018. 661 с.

9. Кукуленко-Лук'янець І. В. Психологія управління: навч.-метод. посіб. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького. 2015. 140 с.
10. Управління органами Національної поліції України: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.
11. Ходарківський Є. І, Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. Психологія управління: підручник. Центр навчальної літератури. 2020. 492 с.
12. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2018. 568 с.
13. Угрин О. Г. Психологія управління: практ. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 164 с.
14. Хміль Ф. І. Управління персоналом: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2016. 488 с.

Додаткові

1. Mukhina, H., Yakymchuk, I., Oliinyk, Y., Elvizou, M., & Shvalb, A. The relationship between coping strategies of extreme job holders and post-traumatic stress disorders. *Amazonia Investiga*. 2023. 12 (63). P. 299–309.
2. Богучарова О. І. Емоційний інтелект як чинник ефективності прийняття управлінських рішень в системі державного управління. *Вісник Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара. Сер. Психологія*. 2015. 21. С. 12–23
3. Гуманітарне знання як чинник формування світоглядних орієнтирів майбутніх правників: колективна монографія / Т. В. Кононенко, Т. М. Сабельникова, В. Є. Сусликов, Д. М. Титаренко, О. О. Титаренко, О. О. Новікова, К. В. Пономаренко, Г. В. Мухіна, О. О. Когут, Л. І. Суюсанов. Київ : ВД Дакор, 2020. 202 с.
4. Ділова репутація та імідж працівників Національної поліції України : науково-практичні рекомендації / Т. В. Кононенко, В. Є. Сусликов, Т. М. Сабельникова, Ю. М. Короткова, Г. В. Мухіна / за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Київ : ДП «ІНФОТЕХ», 2022. 160 с.
5. Мухіна Г. В. Використання зарубіжних методів та технік подолання наслідків травматичного стресу поліцейськими у критичних ситуаціях. *Перспективи та інновації науки. Серія «Психологія»*. 2022. № 11(16). С. 337–347.
6. Мухіна Г. В. Психологічна готовність поліцейських надавати першу психологічну допомогу. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2023. № 1(5). С. 108-111.
7. Мухіна Г. В. Характеристика структурних компонентів управлінської компетентності керівника закладу освіти. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство практика*. №1 (9) 2024. С. 61-65. [policeystika.dnuvs.ukr.education № 19 2024 p сайт++.pdf](#).
8. Мухіна Г. В., Шостаковська А. В. Управління мотивацією науково-педагогічних працівників вищих закладів освіти. *Держава та регіони: Серія економіка та підприємництво*. 2019. №1 (106). С. 115-121.

9. Мухіна Г.В. Структура комунікативної толерантності керівника закладу вищої освіти: теоретико-прикладний аспект. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. Серія «Психологія». 2023. № 13(27) С. 990-1000.

10. Мухіна Г.В. Характеристика структурних компонентів управлінської компетентності керівника закладу освіти. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство практика*. №1 (9) 2024. С. 61-65

11. Неперервна професійна підготовка поліцейських (соціально-гуманітарний складник) : навчальний посібник / Ю. М. Короткова, Г. В. Мухіна, Т. М. Сабельникова / за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 164 с.

12. Формування комунікативної компетентності поліцейського у сфері гендерної рівності : науково-практичні рекомендації / Т. В. Кононенко, Г. В. Мухіна, А. М. Гельбак, Н. В. Цумарева, Ю. М. Короткова, Т. М. Сабельникова, В. Є. Сусликов ; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Київ : Алерта, 2023. 134 с.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА:Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=303>